

PROPOSTA D'IDENTIFICACIÓ D'ANTICS TOPÒNIMS DEL TERME DE SELVA

Antoni Ordinas Garau i Antoni L. París Morey
XVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia. Selva, 2005

No tots els antics topònims del terme de Selva, malgrat ser tractats per diversos autors tal com queda reflectit a la bibliografia que apareix al final, han estat encara identificats i interpretats. Fins i tot, sembla que alguns ho podrien haver estat incorrectament. Ens referim, sobretot, a topònims àrabs corresponents al *djuz* d'*Inkân* al qual pertanyia el terme de Selva en època musulmana, tot i que també són objecte d'anàlisi alguns noms de lloc apareguts en posterioritat a la conquesta catalana de 1229.

BINIBONA

Bilamala —topònim documentat l'any 1232—,¹ podria haver estat la primera denominació de l'actual Binibona, que ja el 1250 apareix citada com a *Benimalen*² —quan són esmentats els confrontants de l'alqueria Santiani, per raó de la venda que fa Carrós, fill del comte Alemany a Joan Abennacer—; i el 1290 com a *Benimala*,³ —en un document del bisbat de Mallorca, pel qual reconeixen haver cobrat certs rèdits sobre una part d'aquesta alqueria—; però que el 1300 és citada com *Benycasteyl*, *altrament anomenada Benimala*⁴ —recordem la proximitat de l'actual possessió des Castell que també havia sigut propietat de Berenguer de Montcada i de la seva vídua, Blanca—. Sembla que per un típic cas de canvi de nom de mala estrugança per raons supersticioses, el 1434 ja trobam documentada la forma de *Benibona*.⁵ En el mapa del cardenal Despuig (1784) hi apareix com a Mirabona, grafia que ha estat explicada per la bona perspectiva que presenta aquest indret cap a les viles del Pla. No sabem si aquesta variant és la causa o l'efecte de la pronúncia popular actual del topònim (Birabona) que ja recollí l'any 1789 Jeroni de Berard.

¹ Rep. Còdex Llatí-Aràbic RCLA f 3r.

² AHN Clero Carp. 82 n° 9

³ ACA Reg 83 f 30v

⁴ ARM ECR 458 f 4v i 5

⁵ ARM Prot. Not. J. Vives v-21 f 43v

Front a la hipòtesi de Joan Coromines, segons la qual l'origen del nom ultrapassa l'època de la dominació musulmana i es remunta al llatí *pinna mala*, 'males penyes'; Guillem Rosselló Bordoy apunta l'origen de *Bilamala* en el mot llatí *villa*. Els assentaments talaiòtics des Claper i des Castellet, pròxims a Binibona, i sobretot el recent descobriment de restes d'un poblat en el propi nucli de Binibona⁶ reforcen aquesta darrera possibilitat. Encara més, la troballa de materials ceràmics d'època clàssica a la font des Castell Gran, per una banda, d'una necròpolis descoberta a Subies el 1884 i del trespol d'una església a Son Riera —indrets tots ells pròxims a Binibona— podrien ben bé ser indicis de l'evolució del poblament d'aquestes contrades, que culminaria en l'existència d'una vila tardoromana. Aquesta vila seria el reflex d'una densitat de població rellevant, afavorida per l'orografia, que conforma valls fèrtils i protegides, i amb moltes fonts i torrents. Prova d'això podria ser l'abundància de topònims d'arrel llatina (Xilvar, Caimari, Moscarí, Ortella, Campanet, Santiani, Massana...), qui sap si situades prop d'un ramal de la calçada de Palma a Pollentia, que per dites valls s'accedia a la zona de Pollença.

AUXELLA

Quant al topònim que identifica l'actual possessió d'Auxella, molt establida en petites propietats la majoria de les quals encara conserven com a nom identificador el de la propietat matriu, tradicionalment s'ha identificat amb l'alqueria *Axila* (1232) del *Repartiment*⁷ i que a partir del 1367 és documentada com *Urxella*. Sobre aquesta darrera s'ha especulat una etimologia vegetal, d'orxella, planta tintòria del gènere *Roccella*. Deixant de banda el significat, ens atrevirem a dubtar de la identificació d'*Urxella* amb l'*Axila* del Repartiment, i això per diverses raons. La primera referència que trobam d'*Axila* és de 1233, quan la comissió repartidora de la porció dels homes de Barcelona donen a dos pobladors, 6 jовades de l'alqueria *Xilla*.⁸ El document només la situa en el terme d'Inca. (Noti's com ja ha perdut la *a* inicial, que sembla un article. A més, el pas del grup *axi* a *urx* no sembla molt factible, sobretot tenint en compte la pèrdua de la primera que es desprèn del document citat). També és sospitos que l'alqueria del terme de Selva només torna a comparèixer en forma recognoscible al 1367 (134 anys més tard) i ja sota la forma *Urxe-lla*.⁹ Però, sobretot, les diverses referències al terme de Sila (*Honor de Sila*, *Oms de Sila*)¹⁰ que des de 1268 denominen un territori que, amb Crestatx com a confrontant, està situat dins el terme de Campanet —que comprenia el de sa Pobla— i que la documentació delimita amb una síquia d'en Ciurana (sa Siurana, al NO de Son Cladera) i aigües que surten dels *Homs de Sila* vora les fonts d'Ullals, a més del torrent d'*Alcanila* —Alcanella— (torrent de Sant Miquel). Així doncs, hauríem de buscar *Axila* entre Crestatx, el torrent de

⁶ Segons informacions d'un treball de camp de Vicenç Sastre

⁷ Rep. Còdex llatí editat per J.Mª Quadrado RCLQ p. 457

⁸ ACM Perg A. XXVIII t-1 n° 25

⁹ AHN Clero Carp. 109 n° 5

¹⁰ ARM ECR 643 f 95; ECR 350 f 241v; ECR 643 f 128; ECR 16 f 59

Sant Miquel i els Ullalets Nous i Vells. El significat d'aquest mot podria ser el que ja apuntaven A. Mut i G. Rosselló¹¹ per interpretar l'alqueria *Acela* del districte de *Caçor* (Porres i part de Felanitx), és a dir, *as-salla* amb el significat de 'fons d'una vall o encletxa al fons d'una vall'. De fet, l'alqueria *Axcella* o *Axoella* o *Axella* del terme de Qanarusa citada al 1239 i al 1263 sota la forma *Assella*¹² i l'alqueria *Asiella* del terme d'Artà citada al 1240 i al 1251¹³ podrien tenir el mateix significat.

Aprofitant la menció a Crestatx farem una disgressió al respecte: al 1256 és mencionat un tal Berenguer Roig com a propietari d'un honor a Crestatx, tengut en nom del rei.¹⁴ Doncs bé, aquest és el mateix que figura en el *Repartiment*, quan li és concedida la meitat de l'alqueria *Agratex* o *Agrastes*.¹⁵ Sembla desprendre's d'això que si Crestatx ve de clastra, l'ètim està amagat sota aquestes formes. Al terme de la Ciutat hi ha uns altres rafal *Agraxtes* i alqueria *Agraxtes*.¹⁶

Tornant a l'alqueria del terme de Selva, potser seria més encertat atribuir-li un origen llatí, provinent d'*Ortella*,¹⁷ petit hort. De fet, el 1241 el bisbe de Mallorca estableix a Arnau Adarró una terra a Caimari, i el document afegeix que el dit Adarró ja té 2 jовades de terra i hort a l'alqueria *Ortella*.¹⁸ Comentari innecessari si no és per confirmar la proximitat del nou establert que ja posseïa. També és significatiu que en el capbreu d'en Manresa de 1404, capbreu de les propietats i censos del bisbat de Mallorca, a la parròquia de Selva hi figura una part de l'alqueria *Urxella*,¹⁹ que podria ser la part que el bisbe havia establert al dit Adarró. A més, Arnau Adarró formava part de la comissió repartidora de la porció dels homes de Barcelona, que també estava adscrita l'alqueria *Ortella* del *Repartiment*.

SUBIES

Un altre cas d'interès és el de l'actual possessió de Subies, vora el camí de Caimari a Binibona, l'antiga alqueria *Xubian* o *Xubiari*, de 6 jовades, donada als homes de Barcelona²⁰ El 1244 apareix sota la forma de *Xubia*²¹ i a partir de 1251, Subia²² Annexes a les cases d'aquesta possessió s'hi troben les de Son Riera i aquesta situació no és casual, ja que fins al segle XVI, Subies comprenia ambdues possessions fins que, a començaments del segle XVII, la primitiva Subies fou dividida entre Subies dels Riera, que prengué la denominació de Son Riera, i Subies dels Bunyola, que mantengué el nom de la possessió primitiva. Hem

¹¹ MUT CALAFELL, Antoni; ROSELLÓ BORDOY, Guillem (1993) *La Remembrança de Nunyo Sanç. Una relació de les seves propietats a la ruralia de Mallorca*. Palma: Govern Balear. p. 53, 158-159.

¹² ARM RP XIII – 50, 65, 67, 87, 129, 160; RP XIII – 136, 172

¹³ ARM ECR 343 f 265; L. Lliteras (1967) *H^a de Artà*. S. XIII. p. 172.

¹⁴ ARM ECR 344 f 65

¹⁵ RCLA f 3r

¹⁶ RCLA f 1v; RCLQ p. 450

¹⁷ RCLQ p. 457

¹⁸ ACM Llibre Verd f 172

¹⁹ ARM RP 2006 fs 427v, 442, 443-446, 823-827

²⁰ RCLQ p. 457

²¹ Llorenç Pérez (1988) «Ramon de Torrelles, Bisbe...» Doc. 115 p. 58

²² ARM ECR 343 f 299

de recordar que Subia i Subies són també llinatges que segons Francesc de B. Moll es corresponen amb el nom de poblets francesos de la Dordonya i els Alts Pirineus, encara que en el corpus d'antropònims del segle XIV a Mallorca no figura cap d'aquests llinatges. Se'n desconeix l'etimologia, però ens atreviríem a suggerir la paraula sobirà/na (llatí *superianu*), amb el significat de «el de més amunt».

SON SASTRE

A la documentació dels segles XIII i XIV apareixen referències a l'alqueria *Luch* o *Alluch* (1242),²³ també dita Lluc (1330, 1338)²⁴ que es correspon amb l'alqueria *Luc Aben Danum* del *Repartiment*, de 5 jovades, donada als homes de Barcelona.²⁵ Aquesta mateixa documentació, especialment la de 1330, ens permet identificar dita alqueria amb l'actual possessió de Son Sastre, també coneguda temps enrere com a Son Sastre de la Geneta:

(5 març 1330) *Súplica davant el lloctinent general per part de P. Mestre, P. Sacerdol i B. Ponç, habitants de les alqueries de Lluc i Subia, referent a la sentència per raó de divisió i controvèrsia que era entre els suplicants i els habitants de Benimala per certa possessió* (ARM, AH S-7 f. 280).

(1338-1342) Continuen els conflictes entre els pobladors de *Benimala* i els de Lluc i Subia per les fites i les aigües (ARM AH 1 i 2; ARM AH S-12 f. 33; ARM AH 3 f. 33 i seg.).

Probablement, quan l'alqueria de Lluc, de les Muntanyes, obté preeminència com a santuari marià i és destinació d'abundants peregrinacions, aleshores el topònim *Lluch* del terme de Selva es perd en favor de la denominació del propietari o del tenedor. Així, en 1431 ja ha adoptat el nom de «alqueria d'en Sacerdol»,²⁶ que com hem vist era un dels litigants en els processos de 1330 a 1342. D'altra banda, les tres accepcions de la paraula *luc* s'escauen al lloc. Era zona de bosc en la romanitat tardana (*lucus*, bosc sagrat), està en un coster als peus d'una zona escabrosa (*ludjdj*) i, a més, acompanya un antropònim que faria congruent un «lloc de...» (*locum*). L'alqueria Benidahnon del terme d'Artà del *Repartiment*²⁷ podria fer referència al mateix antropònim.

SON FUSTER I EL PONT D'EN LLEÓ

Un altre topònim objecte de la nostra atenció és l'alqueria *Loion Algarbia*²⁸ (al 'uyûn *al-garbiyya*, 'les fonts a ponent') de 5 jovades, que fou de Bonaventura de Moranta, 3 jovades; i del rei que se'n reservà 2 jovades. Es troba documentada en 1251 sota la forma Beon de Garbí per un error de l'escrivà, encara que s'ha de llegir «Leon de Garbí»,²⁹ i al 1271 com

²³ Llorenç Pérez ((1988) «Ramon de Torrelles, Bisbe...» Doc. 93 p. 49

²⁴ ARM AH S-7 f 280 i ARM AH 1; 2; ARM AH S-12 f 33; i ARM ECR 342 f 106.

²⁵ RCLQ p. 457

²⁶ AHN Clero Carp. 124 n° 4

²⁷ RCLA f 12v

²⁸ RCLA f 4r

²⁹ ARM ECR 343 f 267

a Lleó de Garbí,³⁰ forma reinterpretada des de l'etimologia popular. Amb alguna variant, com la de Leó de Garbí (1300, 1350)³¹ la trobam al llarg del segle XIV, i fins i tot la notícia que el rei Pere III anomena, el 1380, Pere Morell de Lleó, batle de Selva.³² Encara al 1514, quan es redacten uns capítols per amarrar lli i cànem a les viles, a Campanet només podien amarrar-lo al «torrent de Lleó», a mitja llegua lluny del poble³³. La pervivència del pont d'en o de Lleó i el fet que, entre els afrontaments del 1300 se cita el camí que va a Pollença, del que forma part precisament el dit pont en creuar el torrent de Massanella, i que els Moranta facin establiments de molins al torrent de Selva, o de na Tolosa, al 1279 i 1288³⁴ —noms diversos del mateix torrent—, ens donen indicis sobre la situació de l'alqueria. Probablement correspondria a l'actual possessió de Son Fuster, que adopta el nom de Felip Fuster, qui l'any 1425 consta com a propietari de terres i domiciliat a Inca. El fet que s'hagi pogut trobar documentat com a pont d'en Leonard —només des del segle XVI— no és obstacle per afirmar que es tracta d'una pervivència del topònim de referència que pot haver adoptat aquesta forma una vegada desaparegut l'origen del nom per raó d'homofonia.

BINIXIRRI

Un altre topònim identificat és el rafal *Luch Abenxerif* del *Repartiment*, de 5 jovades³⁵ l'actual Binixiri, que fou donada a Berenguer de Montcada juntament amb el rafal *Lain* (es Castell) i *Bilamala* (Binibona), conformant un territori uniforme de 16 jovades. Inicialment, sembla que hi va haver una redistribució de les propietats, ja que en els diferents còdexs del *Repartiment* existeixen discrepàncies entre aquesta concessió i la que va ser assignada a Pere Albert i Ramon de Centelles, que finalment fou l'alqueria *Hualma*.³⁶

L'any 1242, el rafal en qüestió, ja havia perdut la partícula «*luch*» i és anomenat *Abenxerif* quan és establert, a mitges, per 2 esplets, a Abraham Abugigi, sarraí.³⁷ El 1291 ha canviat el determinatiu familiar i és anomenat *Benixeri*, en un document de venda d'una part d'aquest rafal, que ja havia estat dividit entre diversos tenedors.³⁸ El 1340 és anomenat *Benixari*, quan és citat en un document, el camí que hi porta, com a confrontant d'una terra dita «lo Gorg», que és objecte de venda.³⁹ Possiblement existeix una relació entre l'últim propietari musulmà d'aquest rafal i el de l'alqueria del *Repartiment* dita *Mahomet Abenyafia Abenxerif*, de 5 jovades, donada a un tal Blancacio,⁴⁰ juntament amb un molí dit *Abenxeri*, que estava en aquesta alqueria, tal com especifica el llistat de concessió dels molins,⁴¹ i amb l'al-

³⁰ ACM Perg n° 9030

³¹ ACM Perg n° 9024; ARM AH 12 f 52v

³² ACA Reg 1442 f 84v

³³ ARM SU 46 f 134v

³⁴ ARM ECR 348 f 326; ECR 16 f 96

³⁵ RCLA f 3v

³⁶ RCLA f 3v a continuació de Luch Abenxerif

³⁷ ARM ECR 342 f 131v

³⁸ ARM ECR 352 f 249

³⁹ ARM ECR 366 f 76v-77

⁴⁰ RCLA f 4v

⁴¹ RCCAT f 40r

queria *Mahomet Abeniafia*, de 8 jovades, donada a Bochetz (sic),⁴² i que ve citada a continuació de l'anterior en els diferents còdexs del *Repartiment*. No hi ha constància que existís continuïtat territorial entre aquestes propietats, però l'existència d'un molí en una d'elles podria indicar la proximitat a les muntanyes i als cursos d'aigua.

Pel que fa a l'etimologia, es tracta d'un antropònim precedit del mot comú «*luch*», i torna ser impossible destriar quina de les tres accepcions, que ja hem exposat a *Luch Aben Danum* (Son Sastre), és l'adequada, ja que totes li escauen. La possibilitat que, tant un topònim com l'altre, provingui d'un *locus* (lloc), fòssil o importat, és tan versemblant com les altres dues, especialment tenint en compte els antropònims que els segueixen, format en el cas que ens ocupa, per una partícula de filiació i un títol de noblesa puix els Xerifs (*serif*) eren descendents de Fàtima, filla de Mahoma i muller d'Alí, i per extensió, pertanyent a famílies nobles del Marroc (en castellà, «jerife»). I no és per casualitat que trobam referències a personatges de tan alt origen, ja que en el *djuz* d'Inca abunden els funcionaris d'alt rang i els títols de dignitat. Així trobam tresorers (*al-hâzim*),⁴³ almoixerifs, càrrec designat per l'administració (*al-mushrif*),⁴⁴ escrivans o secretaris (*al-kâtib*),⁴⁵ comandants militars (*al-qâ'id*),⁴⁶ potser inclús un valí (*al-walî*).⁴⁷ Només en el terme de la Ciutat es troba tan alt nombre de persones notables, política i socialment, el que suggereix l'existència d'una vila de certa importància administrativa.

ES DENCS

Al SE del nucli de Caimari, es Dencs és el nom d'ús molt reduït amb què s'identifica una àrea de conradís poblada d'ametlerar. A través d'aquest antic topònim, al límit de l'oblit, però que encara roman a la memòria d'alguns habitants i a les escriptures de la propietat de les finques de la zona, es troba també documentat el 1884 amb la grafia «Denchs». Fins ara es tractava d'un topònim opac, del qual ningú de la contrada en sabia explicar el significat. L'escorcoll de la documentació antiga ens ha donat el que consideram la pista vàlida per a la seva correcta interpretació. Per ella sabem que els homes de Barcelona —en una data desconeguda però segurament propera al 1235—, per raó del deè, és a dir, en concepte de dotació econòmica de l'Església de Mallorca feren donació al bisbat de Mallorca de les alqueries de Caimari i de Subies. Aquest deè o deèn, amb el significat de dècima part, i més concretament, la forma del plural (deens) molt probablement seria el nom que a partir d'aleshores rebrien aquestes terres que passaren a formar part del patrimoni així obtingut per l'Església. Així sembla demostrar-ho el document de 21 de maig de 1373, on el tutor de Jaume Vanrell autoritza subhastar davant el batle Bisbal de Selva un tros de terra i vinya anomenada el Deen, per raó de 7 £ censals que el dit Vanrell devia a Arnau Montroig.⁴⁸

⁴² RCLA f 4v

⁴³ «Rahal Alhazin» RCLA f 3v

⁴⁴ «Rahal Almoxerif» RCLA f 5r

⁴⁵ Molin Abnelquetib RCCAT f 40r

⁴⁶ Molin Almagzen Abnalcayd que també fou de Brg. de Montcada RCCAT f 40r

⁴⁷ Rahal Ahualit Fontes Rerum Balearicum I, p. 83-86 i RCCAT f 53v (2n llistat)

⁴⁸ ACM Porció Temporal 3964 f 133

EL RAFAL FIGUEROLES I CANTABOU

—6 octubre 1340— Bernat Vanrell de Benimala estableix a Jaume Redorta, 3 trossos de terra a Benimala, cavalleria de Pere de Puigdorfila, a cens de 10 £. Un tros anomenat «lo Gorg», que confronta amb la via que anava a Benixari i amb el torrent; altre tros anomenat «el Vinyal» i altre «les Figaroles». També li estableix la sort de terra dita «Cagabou» que confronta amb el camí d'Alboraiet i una altra peça dita «l'Ordinar». L'emfiteuta tendrà empriu d'aigua, però la tafona no està compresa en l'establiment...

ARM. ECR 366 f 76v-77

Sorgeixen d'aquest document diversos topònims que han perdurat fins als nostres dies. Un d'ells, les Figueroles, ja havia estat documentat el 1291, quan un avantpassat de Jaume Redorta de 1340, Llorenç Redorta, potser son pare o son avi, havia comprat una part del rafal Figueroles a Jaume Andreu de Benimala.⁴⁹ Aquest rafal, petit i de poca conró, situat a la dreta del torrent d'Alcanella o dels Picarols, entre el puig des Castellot i el puig de sa Capella Blava, sembla tenir com a ètim un antropònim, puix existeixen documentades en el corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV fins a onze mencions a persones d'aquest cognom, qualcuna d'elles domiciliades a Inca, alguna de les quals podria ser descendent del epònim.

Pel que fa a la sort de terra dita «Cagabou» és evident que fa referència a l'actual Cantabou —actualment reinterpretat com a Can Tabou—, a la vora del camí d'Alboraiet, tal com especifica el document. Vista la forma original, podem suposar el pas de Caga-bou a Cantabou per mor d'un rebuig d'aquesta escatologia i una posterior confusió de la primera síl·laba amb can = casa de. Aquesta forma ha donat nom fins i tot al torrent que hi transcorre en el tram superior. Se'ns escapa, però, l'origen de la primera forma, com no fos el malnom d'algun tenedor anterior.

ES BARRACAR

Més agosarada, en canvi, és la hipòtesi sobre l'actual possessió des Barracar. En el *Repartiment* ve consignada una alqueria dita «Albaranca», de 5 jovades, donada a Pere d'Orcau⁵⁰ i després d'això no tornam a tenir notícia d'aquesta alqueria. Ara bé, el 1344 Francesc Sa Coma cedeix al santuari de Lluc la possessió des Barracar perquè els pelegrins poguessin trobar refrescament,⁵¹ que també fou anomenada posteriorment Barracar des Frares. El nom ens demostra que ja hi havia edificacions en el coll dit «del Murtar», com el denomina un altre document de 1349, quan fa referència al «lloc del Barracar».⁵² L'any 1430 es citada com «alqueria sive possessione vocata lo Barracar».⁵³ És aquí on dubtam que el topònim sigui descriptiu d'unes edificacions, sinó més bé una evolució des de «Albaranca» a «el Barracar», evolució ben plausible

⁴⁹ ARM ECR 352 f 249

⁵⁰ RCLA f 4v

⁵¹ P. Rafel Juan Mestre (1978-89) *Hojas de Lluc* («Es Barracar»). Lluc, Escorca.

⁵² ARM AH 11 f 118v

⁵³ P. Rafel Juan Mestre (1978-89) *Hojas de Lluc* («Es Barracar»). Lluc, Escorca.

donada la similitud entre els noms exposats, tant més com que el mot barranc no va estar en ús en català fins als segles XVII i XVIII, en el Principat, en un procés de substitució pel mot torrent, més tardà com més al nord, tal com documenta Enric Moreu-Rey quan tracta sobre els llocs d'Albranca i Albraxella de Menorca. És doncs comprensible que els nous pobladors catalans (Orcau era una baronia del Pallars Jussà) no entenguessin el significat d'aquest mot i l'adaptassin a un de ben entenedor. Encara que Moreu-Rey dubti que aquests topònims siguin derivats del preromà «barranc», com fan Coromines-Mascaró (1989, 24-25) tot adduint un rastre lleuger i poc segur, la morfologia del terreny a Menorca i la situació des Barracar per sobre de la fondalada de sa Coma i del clot des Mercadal s'entesten en demostrar el contrari. Podria tractar-se d'una adquisició de l'àrab-andalusí, provinent del domini lingüístic llatí meridional, transportat amb les migracions islàmiques dels segles XI i XII que poblaren Mallorca i Menorca.

REGESTES DELS DOCUMENTS

Binibona

1232. «*Bilamala, viij. jo. et est. Bg. de Montecatano*». (Berenguer de Montcada) (RCLA f 3r).

1250, maig. «*Carrós, fill del comte Alemany, i muller, Nina, venen en alou franc a Joan Abennacer per 9.500 ss. reials de València, dos rafals i una alqueria...J... l'altre s'anomena Alborayet, confronta amb l'alqueria **Benimalen**, muntanyes, alqueria d'Arnau Burguet, i alqueria de Guerau Jozbert...J...*» (AHN Clero carp. 82 n°9).

1290. «*R. Adarró, preceptor de la seu de Mallorca, rep 1.000 ss. anuals sobre els rèdits de l'alqueria **Benimala**, en el terme de Selva...J...*» (ACA reg. 83 f 30v).

1300, 5 nov. «*Pere Oliver i Guillem Mage, habitants de l'alqueria **Benicasteyl**, altrament anomenada Benimala, reconeixen tenir en comanda del procurador reial de Mallorca, 6 £ i 15 ss, preu de 30 quarterades d'ordi...J...*» (ARM, ECR 458 f 4v i 5).

1434, 3 març. «*B. Caimari i muller Margarita, habitants de l'alqueria **Benibona**, venen a G. Bernat, 2 quintars de llana per 10 £*» (ARM prot. not. J. Vives, v-21 f 43v).

Auxella

1232. «*Alq. **Axila**, de 15 jov. Donada als homes de Barcelona*» (RCLQ p. 457).

1233, 31 jul. «*La comissió repartidora de la porció dels homes de Barcelona, donen a Brg. Joan i Bernat de Ripoll 6 jovades de l'alqueria **Xilla** i unes cases en dit lloc. Confronten amb els honors de Joan Serra i G. Camp*» (ACM perg. A XXVIII, t.1 n° 25).

1268, desembre. «*Ponç de Vic, R. Pallà i B. Capdebou, marmessors testamentaris de Brg. Roig.../... procedeixen a subhastar la meitat de l'alqueria Crestaig i honor de Sila, que dit Berenguer tenia a Sila en alou franc.../...*» (ARM, ECR 643 f 95).

1283, juliol. «*A. Burgués, batle major de Mallorca, estableix a Ramon Arsat i Artús Huirimar, la font que surt vora els oms de Sila, a la parròquia de Campanet.../... item més, les fonts d'ullals que surten vora l'albufera en el terme de Sila.../...*» (ARM, ECR 350 f 241v).

1284, febrer. «*Ramon Arsat.../... venen a Tomàs de Quintana la part que tenen de 2 molins tenguts per ell i Artús Oromir, en nom d'A. Burgués, situats a les aigües que surten vora els oms de Sila, parròquia de Campanet, a les fonts d'ullals.../...*» (ARM, ECR 643 f 128).

1285, setembre. «*Pere Ferrandis estableix a Falcó de Valls, una sort de terra a l'honor de Cila, terme d'Inca, vora sa marjal. Confronta amb torrent d'Alcanila, honor de Pere Negre, honor de Examenó Abat, síquia de Ciurana, .../...*» (ARM, ECR 16 f 59).

1241, 11 març. «*Ramon, bisbe de Mallorca, estableix a Arnau Adarró, un tros de terra i vinya a l'alqueria Queymaritx, terme d'Inca, a cens d'una masmodina.../... ja té també 2 jovades de terra i hort a l'alqueria Ortella, tot a les cavalleries dels homes de Barcelona*» (ACM, Llibre Verd f 172).

Subies

1232. «*Xubian, de 6 jov. als homes de Barcelona*» (RCL editat per P. de Bofarull); «*Xubiarri de 6 jov.*» (RCLQ, p. 457); «*Xubia*» (RCCat, f 30v).

1244, 14 maig. «*Ramon, bisbe de Mallorca estableix a Bernat de Serra una part de l'alqueria Xubia, .../... porció dels homes de Barcelona*». (L. Pérez Martínez (1988): R. de Torrelles, 1er bisbe de M. Doc. 115 p. 58).

1251. «*Bernat de Serra ve a la composició amb Asmet d'Oriola, aquest paga 200 bisancis d'argent per la conror i un parell de bous i arades que li entrega en Serra a la seva alqueria Subia.../...*» (ARM, ECR 343 f. 299).

Son Sastre

1242. «*Ponç de Cassan estableix al seu germà Berenguer la meitat de l'alqueria Alluch, en el terme d'Inca, en la porció dels homes de Barcelona*» (ARM, ECR 342 f 106).

1242, 4 nov. «*Ramon, bisbe de Mallorca estableix a Berenguer de Cassano i muller, Balaguera, una part de l'alq. Luch*» (L. Pérez Martínez (1988): R. de Torrelles, 1er bisbe de M. Doc. 93 p. 49).

1232. «*Luc Abendanum de 5 jovades als homes de Barcelona*». (RCCat. F 54v, RCLQ p. 457).

1431. «*Caterina, viuda de G. Caldes ven a Gabriel Caimari dues mitges parts que té a les quintanes comunes de l'alqueria de Caimari. Confronta amb les muntanyes d'en Escofet, muntanyes de Massanella, muntanyes de Selva, camí d'Urxella a l'alqueria de B. Nebot, alqueria d'en Sacerdol, terme de Selva, terme de Benimala*». (AHM clero carp. 124 n° 4).

Son Fuster

1232. «*Alcaria Loion Algarbia, 5 jo. et de istis dedit dominus rex 3 jovatas bonaventure et remanent domino regi 2 jovatas*» (RCLA f 4r).

1251, 1 setembre. «*Bonaventura de Moranta estableix a Goromir la meitat de la seva alqueria B(l)eon de Garbí que rebé del rei en alou franc. Goromir donarà la quarta part dels fruits.../...*» (ARM, ECR 343 f 267).

1271, 12 març. «*Bonaventura de Moranta i muller Francesca, venen a Guillem de Moranta en alou franc, la meitat de l'alqueria Lleó de Garbí. L'altra meitat fou donada al seu fill Simó.../...*» (ACM perg. n° 9030).

1300, 12 gener. «*Ramon Desbrull.../... estableix a P. Nebot 2 quarterades de terra a l'alqueria Lleó de Garbí, parròquia de Selva.../... jurisdicció del bisbe de Mallorca. Confronta amb el camí de Pollença i honor d'Alí, sarraí alforre.../...*» (ACM perg. n° 3024).

1302, 19 oct. «*Jaume II mana al seu lloctinent, que aclari quins drets tenia l'Església de Mallorca sobre el rafal Lleó de Garbí, degut a uns censos episcopals sobre aquest rafal.../...*» (ARM, LR 1 f 21v).

1350, 16 juny. «*Francesc Pellisser, prevere beneficiat de St. Joan de Porreres reclama el cens que li toca rebre sobre l'alqueria dita Lleó de Garbí, en el terme d'Inca.../...*» (ARM, AH 12 f 52v).

1279. «*Pere de Moranta ven a Ramon Grimaud el molí que tenen al torrent de Selva tengut en nom del rei.../... situat davall el molí d'Arnau Mateu i el molí de Bernat Moragues.../...*» (ARM, ECR 348 f 326).

1288, abril. «*Guillem de Moranta estableix als germans Berenguer i Bartomeu Vilatorrada, un casal molí a la riera de na Tolosa. Els compradors edificaran un altre molí*» (ARM, ECR 16 f 96).

Binixiri

1232. «**Rahal Luch Abenxerif**. 5 jo. et est Bg. de Montecatano» (Berenguer de Moncada) (RCLA, f 3r).

1242, desembre. «*Brg. de Moncada estableix a Abrahim Abugibí el rafal **Abenxerif** per 2 esplets a la meitat dels fruits, Berenguer li entrega 2 parells de bous amb els aparells per llaurar*» (ARM, ECR 342 f 131v).

1291, març. «*Jaume Andreu i muller Guillemona, habitants de l'alqueria Benimala.../... venen a Llorenç Redorta la part que tenen a dita alqueria i al rafal **Benixeri**.../... també li venen la part que tenen al rafal Figueroles.../...*» (ARM, ECR 352 f 249).

1340, 6 oct. Veure article «*Rafal Figueroles...*»

1232. «*Alqueria **Mahomet Abenyafia Abenxerif**, 5 jo. et est de Blancació*» (RCLA f 4v).

1232. «*I molin **Abenxeri**, en l'alqueria de Blancaç*» (RCCat. f 40r).

1232. «*Alqueria **Mahomet Abenyafia**, 8 jo. et est de Bochetç*» (RCLA, f 4v).

Es Barracar

1232. «*Alcaria **Albaranca**, 5 jo. et est P. Dortau*» (d'Orcau, Pallars Jussà). (RCLA f 4v).

1349, 18 feb. «*.../... els obrers de la capella de Sta. Maria de Lluc han exposat que algunes bones persones, per amor de Déu, edificaren unes cases per habitació, al lloc del **Barracà**, que és al coll del Murtar, perquè els pelegrins poguessin trobar refrescament. En tenien cura Arnau Duran i sa muller, però han mort i la seva filla Tomassa, ho té abandonat*» (ARM, AH 11 f 118v).

1430. «*Antoni Mairata, habitador de ola parròquia de Selva, dóna per a la fundació del convent dels ermitans de St. Agustí, les 24 £ que li pagaven els obrers de la capella de Sta. Maria de Lluc pro quandam alqueria sive possessione vocata lo **Barracar**, situada in dictis montanis*» (P. Rafel Juan Mestre (1978-1989) Hojas de Lluc. Es Barracar. Lluc, Escorca.

BIBLIOGRAFIA

BARCELÓ, Miquel (1984). «Sobre la división administrativa de Mayurka». A *Mayurka*. Palma: 89-95.

- BARCELÓ, Miquel (1984). «A Mayurka, ¿qui eren els Beni Sicdin?». A *Mayurka*. Palma: 129-132.
- BARCELÓ, Miquel (1984). «Notes berbers i saharianes entorn del shark Al-Andalus». A *Mayurka*. Palma: 135 i seg.
- BERARD, Jeroni de (1983). *Viaje a las villas de Mallorca, 1789*. Palma.
- BOVER, Joaquín M^a. (1947). *Pobladores de Mallorca y heredades asignadas a cada uno de ellos en el reparto general de la isla*. Palma.
- BUSQUETS, J. (1953). *El código latinoarábigo del Repartimiento de Mallorca (parte latina)*. Palma.
- BUSQUETS, J. (1954). *El código latinoarábigo del Repartimiento de Mallorca (texto árabe)*. Barcelona.
- CATEURA BENNÀSSER, Pablo (1982). «Mallorca y la política patrimonial de la monarquía (s. XIII y la 1ª mitad del XIV)». A *Estudis Baleàrics*. Palma. 6: 79-130.
- CATEURA BENNÀSSER, Pablo (1982). *Política y finanzas del reino de Mallorca bajo Pedro IV de Aragón*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics.
- COROMINES, Joan; MASCARÓ PASSARIUS, Josep (1989). *Onomasticon Cataloniae (I) Toponímia antiga de les Illes Balears*. Barcelona: Ed. Curial.
- JUAN MESTRE, Rafel (s.d.) El Barracar. A Hojas de Lluc, 8.
- MIRALLES MONSERRAT, Joan (1997). *Corpus d'antropònims mallorquins del segle XIV*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MUT CALAFELL, Antoni; ROSSELLÓ BORDOY, Guillem (1993). *La Remembrança de Nunyo Sanç. Una relació de les seves propietats a la ruralia de Mallorca*. Palma: Govern Balear.
- ORDINAS GARAU, Antoni (1989). *Els noms de lloc del terme de Selva*. Selva: Ajuntament de Selva-Conselleria d'Educació i Cultura.
- ORDINAS GARAU, Antoni (1998). *Caimari. Apunts històrics i geogràfics*. Selva: Ajuntament de Selva-Consell de Mallorca.
- PÉREZ MARTÍNEZ, Lorenzo (1977,1978,1979-80). «Corpus documental balear. Reinado de Jaime I». A *Fontes Rerum Balearium*. Palma.
- PÉREZ MARTÍNEZ, Llorenç; COLL TOMÀS, Baltasar (1988). *Ramón de Torrelles, primer bisbe de Mallorca*. Mallorca.
- POVEDA, Angel (1979). «Repertori de toponímia àrabomusulmana». A *Fontes Rerum Balearium*. (III: 81). Palma.
- QUADRADO, José M^a. (1957). *Historia de la conquista de Mallorca*. (2 vol.) (2a ed.). Palma.

- ROSSELLÓ BORDOY, Guillem (1968). *L'Islam a les Illes Balears*. Palma.
- ROSSELLÓ BORDOY, Guillem (1994). «Mecanismes de formació de la toponímia àrab al djuz d'Inca». A *I Jornades d'Estudis Locals*. Inca: 9-20.
- ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (1978). *Inca i Selva al segle XIII*. Mallorca.
- ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (1997). *Història d'Inca. 1350-1516*. Palma: Leonard Muntaner Ed.
- ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (1998). *Noticiari de Selva*. Mallorca.
- ROSSELLÓ, Ramon; ALBERTÍ, Jaume (2003). *Història de Selva (1229-1600)*. Selva: Ajuntament de Selva.
- SOTO, Ricard (1984). *Còdex català del Llibre del Repartiment de Mallorca*. Mallorca-Barcelona.